

Ak by nemali oni, potom
kto pracuje, aby získal
priateľstvo dobrých ľudí,
alebo aby prekonal
ich nepriateľov,
alebo ich učiniť
schopných vládnuť
svojim rodinám
a slúžiť svojej krajine,
nemali by toto, hovorím,
radostne
brať na seba starosť
a odpočívať spokojný,
vedomý si vnútorného
schválenia
ich vlastných myslí,
brať do úvahy a cítiť si
cnostných?
A presvedčiť ťa,
že je dobré uložiť práce
na samých seba,
je to maxima medzi tými,
ktorí poučujú mládež,
že cvičenia, ktoré
je možné ľahko vykonať
na prvý pokus,
a z ktorých máme
okamžite radosť,
nie sú schopné formovať telo
do takej sily a pevnosti,
aká je potrebná
pri veľkých podujatiach,
ani vtlačiť do duše
žiadne významné poznanie:
ale tie, ktoré
vyžadujú trpezlivosť,
uplatnenie, prácu
a vytrvalosť, pripravujú
cestu k vynikajúcim
a veľkým výsledkom.
Toto je názor
dobrých sudcov
a Hesioda obzvlášť,
ktorý niekde hovorí:
„Pre Nerest’,
v preplnených triedach,
vedieme kurz,
Cesta je hladká
a jej príbytok je blízko;
Ale výšiny cnosti

sú dosiahnuté
s potom a bolesťou,
pretože tak to nariadili
nesmrteľné sily.
Dlhý a drsný výstup
vedie k jej bráne,
kým nie je vrchol
dosiahnutý, drina nepoľaví.“
A k tomu istému účelu
Epicharmus:
„Bohovia udeľujú
svoje požehnanie
za cenu práce.“
Ten istý na inom mieste
poznámenáva:
„Ty syn lenivosti,
vyhni sa pôvabu pohodlia,
aby nenasledovala bolesť.“
Toho istého názoru je aj
Prodicus,
v knihe, ktorú napísal
o živote Herkula,
kde Cnosť a Potešenie
dvoria tomuto hrdinovi
pod zovňajškom
dvoch krásnych žien.
Jeho slová,
pokiaľ si pamätám,
sú nasledujúce:
Keď Herkules, hovorí
moralista, dospel
do tej časti svojej mladosti,
kedy si mladí muži
zvyčajne vyberajú
pre seba a preukazujú,
výsledkom svojej voľby,
či budú prostredníctvom
úspešných fáz
svojich životov,
vstupovať na a kráčať
po ceste cnosti
alebo po ceste neresti,
on odišiel na opustené miesto
vhodné na rozjímanie,
aby tam zväžil,
ktorý z tých dvoch ciest
by mal nasledovať.
Ako tam tak sedel v neistote,
uvidel dve ženy
väčšej postavy

než je zvyčajné,
ako sa k nemu blížila.
Jedna z nich mala jemný
a láskavý zovňajšok,
jej krása bola
prirodzená a ľahká,
jej osoba a výzor
čistý a pekný,
jej oči sa pozerali
smerom k zemi so
sympatickou obozretnosťou,
jej pohyby a správanie
plné miernosti
a jej odev biely ako sneh.
Tá druhá chcela
všetku prirodzenú krásu
a proporciu prvej;
jej osoba bola
nafúkaná luxusom a
pohodlím, v miere
celkom neprimeranej
a neúhladnej.
Namaľovala si svoju tvár,
aby vyzerala krajšia
a červenšia,
než v skutočnosti bola
a snažila sa vyzeráť
uhladenejšia než normálne
vo svojom výzore,
zmesou pretvárkou
v všetkých jej gestách.
Jej oči boli
plné sebaistoty.
Často upierala svoje oči
sama na seba,
potom ich otočila na tých,
ktorí boli prítomní,
aby videla,
či si ju niekto všimol
a občas sa pozrel
na figúru, ktorú vytvorila
vo vlastnom tieni.
Ako sa približovali,
tá prvá pokračovala
v rovnakom pokojnom kroku,
zatiaľ čo tá druhá
sa snažila dostať sa pred ňu,
utekať k Herkulovi
a osloviť ho
nasledujúcim spôsobom:

„Chápem,
 môj drahý Herkules,
 že máš pochybnosť,
 ktorú cestu v živote
 by si mal nasledovať.
 Ak teda budeš môj priateľ
 a budeš ma nasledovať,
 povediem ťa cestou
 najľahšou
 a najpríjemnejšou,
 na ktorej ochutnáš
 všetky sladkosti života
 a budeš zbavený
 každej ťažkosti.
 Nebudeš mať podiel
 ani na vojne
 ani na záležitostiach sveta,
 ale budeš len premýšľať,
 ako uspokojiť všetky
 svoje zmysly – svoju chuť
 tými najlepšimi lahôdkami
 a najlahodnejšími nápojmi,
 svoj zrak
 najpríjemnejšími predmetmi,
 svoj čuch
 najbohatšími parfumami
 a vôňami,
 a takým spôsobom sa budeš
 tešiť bez čo i len najmenšej
 starosti, všetkým týmto
 nádherným požehnaniam.
 A zo strachu podozrievaš,
 že zdroje, z ktorých
 máš odvodiť tie neoceniteľné
 požehnanie by mohli
 z času na čas zlyhať,
 a že by si mohol,
 samozrejme, byť donútený
 získať ich za cenu
 svojej mysle
 a spojenej práce
 a únavy tvojho tela,
 dopredu ťa uistujem,
 že si budeš
 voľne užívať všetkého
 z práce iných,
 nepodstúpiť ani ťažkosť
 ani drinu,
 ale budeš mať
 k dispozícii všetko,

čo ti môže poskytnúť nejakú
 rozkoš alebo výhodu.“
 Keď Herkules počul, ako mu
 tá pani urobila takúto ponuku,
 túžil spoznať jej meno,
 na čo ona odpovedala:
 „Moji priatelia a tí,
 ktorí sú dobre oboznámení
 so mnou,
 ktorých vediem,
 ma nazývajú Šťastie;
 ale moji nepriatelia
 a tí, ktorí by
 poškodili moju povesť,
 mi dali meno Potešenie.“
 Medzitým prišla
 aj druhá dáma
 a oslovila ho
 takýmto spôsobom:
 „Aj ja som prišla za tebou,
 Hercules,
 ponúknuť ti moju pomoc;
 Ja, ktorá som
 dobre oboznámená
 s tvojim božským pôvodom,
 a pozorovala som
 dokonalosť tvojho charakteru
 už od tvojho detstva,
 z čoho mám dôvod dúfať,
 že ak by si nasledoval cestu,
 ktorá vedie do mojej
 rezidencie,
 podstúpiš tie najväčšie
 dobrodružstvá
 a dosiahneš tie
 najslávnejšie činy,
 a tak sa staneš
 ctihodnejším a slávnejším
 medzi smrteľníkmi.
 Ale skôr než ťa pozvem
 do mojej spoločnosti
 a ponúknem ti priateľstvo,
 budem k tebe otvorená
 a úprimná
 a musím vysloviť toto,
 ako platnú pravdu,
 že neexistuje nič
 skutočne hodnotné,
 čo možno dosiahnuť
 bez bolesti a práce.

Bohovia ustanovili cenu
 za každé skutočné
 a vznešené potešenie.
 Aby si získal
 priazeň Božstva,
 musíš byť bolestiach
 musíš byť bolestiach
 Jeho uctievania;
 aby si bol milovaný
 svojimi priateľmi,
 musíš sa naučiť vyhovieť im;
 aby si bol ctený
 nejakým mestom,
 musíš mu byť v službách;
 a aby si bol obdivovaný
 celým Gréckom, kvôli
 tvojej čestnosti a hodnote,
 musíš sa snažiť
 vykonať pre ňu
 nejakú významnú službu.
 Aby si učinil svoje polia
 plodnými
 a naplnil svoje ruky obilím,
 musíš pracovať,
 aby si náležite obrobil pôdu.
 Tu zrazu Potešenie skočilo
 do jej reči:
 „Vidíš,
 môj drahý Herkules,
 po akej dlhej
 a ťažkej ceste by ťa
 táto žena viedla za jej
 sľúbenými potešeniami?
 Nasleduj mňa a ja ti ukážem
 oveľa kratšiu
 a ľahšiu cestu ku šťastiu.“
 „Ach beda!“ odpovedala
 Bohyňa Cnosti,
 ktorej tvár žiarila vášňou
 vzniknutou
 z pohrdania a ľútosti,
 „aké šťastie môžeš ty
 venovať, alebo aké
 potešenie môžeš ochutnať ty,
 ktorá nikdy neurobiš nič,
 aby si ju získala?
 Potom,
 aby si učinila svoje driemoty
 neprerušenými, musíš mať
 tie najmäkšie
 a najľahšie pohovky

a jemné stupienky,
 aby ťa ušetrili aj toho
 najmenšieho nepokoja,
 keď na ne stúpaš.
 A všetko je ti málo,
 alebo vie!
 pretože sa nepripravuješ
 na spánok pre niečo,
 čo si urobila,
 ale vyhľadávaš ho len preto,
 že nemáš čo robiť.
 To isté je pri
 užívaní si lásky,
 v ktorej sa radšej nútiš,
 než by si nasledovala
 svoje náklonnosti,
 a sú nútené používať umenia,
 a dokonca zvrátiť prírodu,
 aby si si udržala vášne živé.
 Takto teda učíš
 svojich nasledovníkov –
 bdiť po väčšinu noci
 v orgiách
 a stráviť v driemotách
 väčšinu užitočnej časti dňa.
 Aj keď si nesmrteľná,
 si vyhnaná od bohov,
 a opovrhovaná
 dobrými ľuďmi.
 Nikdy si nepočula ten
 najpríjemnejší zo všetkých
 zvukov, svoju vlastnú chválu,
 ani si nikdy nespozorovala
 ten najpríjemnejší
 zo všetkých predmetov,
 nejakú dobrú prácu
 tvojich vlastných rúk.
 Kto by vôbec veril
 niečomu, čo hovoríš?
 Kto by ti pomáhal
 v tvojich potrebách,
 a aký rozumný muž
 by vôbec riskoval byť
 v tvojej šialenej spoločnosti?
 Tí, ktorí nasledujú teba,
 sú okradnutí o svoju silu,
 keď sú mladí,
 zbavení múdrosti,
 keď zostarnú.
 Vo svojej mladosti sú

vychovaní v ľahostajnosti
 a všemožnej jemnosti
 a prechádzajú svojou
 starobou s ťažkosťami
 a úzkosťou, plní hanby
 za to, čo urobili
 a utláčaní bremenom toho,
 čo majú urobiť,
 márnotravníci potešení
 vo svojej mladosti
 a hrabivci biedy
 vo svojej starobe.
 Naopak,
 moja konverzácia je
 v súlade s bohmi
 a dobrými ľuďmi
 neexistuje nič skvelé,
 čo by vôbec bolo vykonané
 bez môjho vplyvu.
 Som rešpektovaná bohmi
 nad všetky veci
 a najlepšimi smrteľníkmi
 a mala by som byť.
 Som príjemným
 spoločníkom remeselníka,
 vernou záštitou
 pánov rodín, láskavou
 pomocou služobníkom,
 užitočným spoločníkom
 v umeniach mieru,
 verným spojencom
 v záležitostiach vojny
 a najlepším zjednocovateľom
 všetkých priateľstiev.
 Moji prívrženci sa tiež tešia
 radosti vo všetkom,
 čo jedia a pijú,
 dokonca bez toho,
 že by pre to pracovali,
 pretože čakajú
 na potreby svojich chutí.
 Ich spánok je sladší
 než je spánok lenivých
 a neaktívnych.
 Nie sú ním ani pret'ažení,
 keď sa prebudia,
 ani kvôli nemu
 nezanedbávajú
 nutné povinnosti života.
 Moji mladí muži

majú potešenie z toho,
 že sú uctievaní
 ľuďmi v rokoch
 a tí, čo sú v rokoch
 sa tešia úcte tých,
 ktorí sú mladí.
 S pokojom sa pozerajú späť
 na svoje minulé činy
 a tešia sa zo svojich
 súčasných zamestnaní.
 Vďaka mojim prostriedkom
 sú obľúbení u bohov,
 milovaní svojimi priateľmi
 a ctení svojou krajinou;
 a keď nadíde ustanovené
 obdobie ich životov,
 nie sú stratení
 v nečestnej zabudlivosti,
 ale žijú a prosperujú
 v chválach ľudstva,
 až do poslednej generácie.
 Takto, môj drahý Herkules,
 ktorý si potomkom
 božských predkov,
 môžeš získať,
 cnostnou námahou a prácou,
 tento najžiadanejší stav
 dokonalého šťastia.“
 „Taký bol rozhovor,
 priateľ môj,
 ktorý mala bohyňa
 s Herkulom,
 podľa Prodicusa.
 Môžeš mi veriť,
 že on vyzdobil
 tie myšlienky
 vznešenejšími výrazmi
 než to robím ja.
 Srdečne si želim,
 môj drahý Aristippus,
 aby si urobil také
 zdokonalenie tých
 božských poučení,
 aby si aj ty mohol urobiť
 takú šťastnú voľbu,
 ktorá ťa učiní šťastným
 počas nasledujúceho
 priebehu tvojho života.“